

VÖRÖS ZOLTÁN

A nigériai választások és a szimulált demokrácia

A 2019-es nigériai választások nem különböztek az eddigi szavazásoktól: halasztás, erőszak és kritikák övezték Afrika legnagyobb gazdaságának és legnépesebb államának elnök- és parlamenti választását. 2011-hez és 2015-höz hasonlóan 2019-ben is halasztásra került sor, a választás ugyanakkor mégsem erről, hanem a rekord alacsony részvételtől és az északi muszlim ACP-jelölt, Mohamed Buhari ismételt győzelméről lesz nevezetes. Buhari második elnöki ciklusa egy olyan pillanatban érkezik, amikor az afrikai állam gazdasága komoly problémákkal küszködik, a korrupció továbbra is tízmilliók életét nehezíti meg és a Boko Haram terroriszervezet sem került még felszámolásra – támadásaik a választások alatt jól bizonyították mindezt. A tanulmány nem csupán bemutatja a választásokat, a különböző szabályokat és a nemzetközi szervezetek által tett megfigyeléseket és kritikákat, de igyekszik javaslatokkal élni a helyzet javításához, egyúttal a mívelt demokrácia kifejezéssel bemutatni: a négyévente tartott választások ellenére Nigéria továbbra is demokratikus-deficitekkel küszködő, az állampolgárok véleményét legtöbb esetben figyelmen kívül hagyó fejlődő állam.

1. Bevezetés

Ha Nigériában választást tartanak, Afrika és a világ fél szemmel mindig Abuját kémleli: nem csupán azért, mert a kontinens legnépesebb és legnagyobb gazdasággal rendelkező államáról van szó, hanem mert egy esetleges konfliktus az egész nyugat-afrikai régiót destabilizálhatná. Márpedig egy választás tökéletes megszervezése, ahogy az már többször bebizonyosodott az országban, meghaladja a hatóságok képességeit. Az 1999-es demokratikus fordulatot követően a választások állandó viták és szabálytalanságok mellett, erőszakos és terrorcselekmények árnyékában zajlottak. Ahogy azt már az előző, 2015-ös választás idején megfogalmaztam¹, a kormány éppen ezért hozta létre és modernizálta többször a Független Nemzeti Választási Bizottságot (Independent National Electoral Commission, INEC), hogy a voksolás szervezésével egy független bizottság foglalkozzon, így igyekezvén kiiktatni a választási visszaéléseket. A választások körül ugyanakkor sokszor nincs minden rendben, nem beszélve a választásokat övező állandó erőszakról: sem 2011-ben, sem 2015-ben nem sikerült megszervezni az eseményt a meghirdetett eredeti időpontban. Elégtelen mennyiségű szavazólap, hiányzó logisztika, rossz minőségű vagy nem létező urnák, terrorveszély – állt legtöbbször a hivatalos magyarázatokban, melyek egy- vagy akár, ahogy az 2015-ben is történt, hathetes halasztásról informálták a lakosságot. A 2019-es (államfői és parla-

¹ Lásd: Vörös Zoltán: *A nigériai választási struktúra* Afrika Tanulmányok 2014/4. 13–18.

menti) választásokat február 16-ra hirdették meg, és ez alkalommal a halasztás ténye már kevesebbeket rázott meg, sokkal inkább annak időzítése: a választási iródák nyitása előtt 5 órával, hajnali 3 órakor döntöttek az esemény egy héttel történő eltolásáról.

2. A politikai és választási rendszer

Nigéria politikai rendszere az Egyesült Államok mintájára egy olyan szövetségi köztársaság, ahol a végrehajtó hatalom feje az elnök, míg a törvényhozást a kétkamaras parlament, annak felsőháza a Szenátus, illetve alsóháza, a Képviselők Háza alkotja. Miközben a politikai rendszer napjainkra az Egyesült Államokra hajaz, annak kialakítása, a demokrácia megteremtése már az 1960-as függetlenség óta a brit westminsteri rendszert igyekezett másolni, a brit gyarmati múlt okán² és csak 1979-ben tértek át az elnöki rendszerre, miközben csupán epizódszerep jutott a demokráciának 1960 és 1966, 1979 és 1983, illetve 1987 és 1989 között. Odo idézi El-aigwut, aki többek között a politikai erő helytelen használatát, az egyének jogainak erodálását, a választói bizalom megtépázását és a gyenge központi hatalommal szemben a regionális kormányok túlhatalmát jelölte meg a demokratikuslételemek bukásának okaként.³

A helyzet nem volt egyszerű, ahogyan az történt a kontinens több államában is, egy vallásilag, nyelvileg, törzsileg és földrajzilag fragmentált államnak kellett volna demokratikus intézményrendszert működtetnie demokratikus hagyományok és stabil gazdasági háttér nélkül. Miközben a katonai és politikai elit Nigériában 1960 és 1999 között viszonylag keveset tett a polgári és politikai jogok biztosításáért, nem szabad elmenni a gyarmati múlt mellett sem, ahogyan Benkes fogalmazott, „a független államok esélyeit a volt gyarmattartók politikája nemcsak lerontotta, hanem adott esetben eliminálta is”⁴.

Az 1999-es fordulat, noha most már több mint két évtizedes demokratikus berendezkedést eredményezett, csupán bizonyos szűk esetekben, például a választás, mint látni fogjuk nem is mindig probléma nélküli megtartásában volt képes a demokrácia és a jó kormányzás elérésére. Továbbra is fejletlenség és széleskörű szegénység, korrupció, a biztonság hiánya, írni és olvasni nem tudó széles tömegek és munkanélküliség jellemzik az országot⁵, ahol a politikusok és az elit Mbah et al. szerint ragadozó karakterrel zérus összegű játszmacént fogják fel a

² ODO, Linus Ugwu: *Democracy and Good Governance in Nigeria: Challenges and Prospects* Global Journal of Human-Social Science 2015/3. 2.

³ ODO (2. l.) 2–3.

⁴ BENKES Mihály: *Helyzetkép Fekete-Afrikáról. Politikai afrikaisztikai tanulmányok*. Budapest: ELTE BTK 2006. 51.

⁵ Odo (2. l.) 5.

politikát⁶: „a politika minden és minden politika, beleértve életet és halált. Nigériában bárki nyeri a választást, mindent visz, és bárki veszít, mindent veszít, életet és megélhetést is ideértve”.⁷

Az elnöki pozíciónak és a parlament két házának köszönhetően négyévente három országos szintű választást is tartanak: egy elnökválasztást, egy választást a 109 fős Szenátus, valamint egyet a 360 fős alsóház létrehozására.⁸ Sok esetben ezek a választások időben sem esnek egybe, 2011-ben az elnökválasztást április 16-án, a parlamenti választásokat pedig április 9-én tartották, és 2015-ben sem sikerült egy hétvége alatt megtartani a választásokat, így egyes térségekben sokszor hetekkel később, a helyi választásokkal egy időben került sor az országos választásokra is. A 2019-es választások február 23-án (és 24-én) zajlottak az elnök illetve a parlament tagjainak megválasztásával.

Magá az elnökválasztás egy enyhén módosított kétfordulós rendszer, ahol az első fordulóban csak akkor hirdethetnek győztest, ha az egyik jelölt megszerezte a szavazatok abszolút többségét (tehát 50 százalékát plusz egy szavazatot –, bár egyes források már csak sima többségről írnak⁹). Fontos kitétel ugyanakkor, hogy legalább a szavazatok 25 százalékát (a törvényi megfogalmazás szerint negyedét) az államok kétharmadában és a fővárosi körzetben is meg kell szereznie – azaz (a 36-ból) 24 államban és a fővárosi körzetben.¹⁰ Ez utóbbi kitétel ugyanakkor megadja annak a lehetőségét, hogy akkor is győztest hirdessenek, ha bizonyos államokban nem kerül sor az elnökválasztásra, ahogy ez is előfordult már a múltban. Ha ez az említett többség nem jön össze az első fordulóban, akkor a legtöbb szavazatot gyűjtött két jelölt között második fordulóra kerül sor.

A felsőházi Szenátus megválasztása a fővárosban és a 36 államban zajlik: előbbi egy szenátort, utóbbi államok mindegyik 3-3 szenátort szavaz meg, így elérve a 109 fős létszámot a felsőházban. A szavazás egyszerű többségi, az Egyesült Királyságban jól ismert *first-past-the-post* „formulát” használja, a főváros alkot egy szenátori körzetet és minden állam három ilyen körzetre van osztva, a legtöbb szavazatot kapó jelölt jut a mandátumhoz. Az alsóház létszáma 360 fő, a képviselők egymandátumos körzetekben kerülnek kiválasztásra, szintén egymandátumos egyszerű többségi rendszerben.¹¹

A szavazás a hatályos szabályok¹² alapján reggel 8 órától délután 2 óráig tart, ha valaki ekkor még a sorban áll, az az illető még leadhatja voksát. Csak regisztrált, az ideiglenes kártyákat felváltó, úgynevezett Állandó Szavazói Kártyával

⁶ M_{BAH}, Peter O. – N_{WANGWU}, Chikodiri – U_{GWU}, Sam C.: *Contentious elections, political exclusion, and challenges of national integration in Nigeria* Cogent Social Sciences 2019/5. 2.

⁷ M_{baht} és Ibeanut idézi: M_{BAH}, Peter O. – N_{WANGWU}, Chikodiri – U_{GWU}, Sam C. (6. lj.) 4–5.

⁸ Vörös (1. lj.) 13.

⁹ www.inecnigeria.org/wp-content/uploads/2019/01/Regulations-and-Guidelines-2019.pdf

¹⁰ <http://www.electionguide.org/elections/id/3100/>

¹¹ www.inecnigeria.org/wp-content/uploads/2019/01/Regulations-and-Guidelines-2019.pdf

¹² www.inecnigeria.org/wp-content/uploads/2019/01/Regulations-and-Guidelines-2019.pdf

(Permanent Voter's Card) rendelkező¹³, 18. életévüket betöltött nigériai állampolgárok szavazhatnak. Már a kártya beszerzése sem egyszerű, sokszor szintén manipulálható folyamat¹⁴ és a választási napi tennivalók menete is bonyolultabb egy kicsivel a hazai szabályozásoknál: a kártyát egy erre a célra kifejlesztett kártyaolvasóval le kell olvasatni, majd ujjlenyomat megadásával kell egyeztetni a választói névsort, melyet követően ujjlenyomattal lehet szavazni is a szavazólapon – ilyen módon is segítve a csalók elleni küzdelmet.¹⁵ A kártyaolvasó, a friss névsor és a szavazólap ugyanakkor sokismeretlenes egyenletként bizonytalanná teszik a választást, a kártyaolvasó hiánya, vagy elromlása esetén például egy nappal később szükséges megszervezni a szavazást.

A választási rendszer mellett érdemes kitérni a hatalmi ágak elválasztására, az amerikai mintához kötődő fékek és egyensúlyok rendszerére. Miközben a nigériai alkotmány részletesen taglalja az egymást ellenőrző rendszereket¹⁶, a valóságban a bírászkodás nem független, a jog uralma nem biztosított, a politikai elit csaknem szabadon gyakorolhatja hatalmát, a képviselőknek nem csupán mentelmi joga van, de nem is büntethetőek az alkotmány rendelkezései szerint¹⁷ és sokszor nem érdekelték a konfliktus létrejöttében, sokkal fontosabbnak tartják saját pozíciójuk megtartását.¹⁸ Az egyszerű többségi választási rendszernek köszönhetően pedig a parlamenti többség kísérletet sem tesz a végrehajtó hatalom ellenőrzésére – amely miatt a többség el is veszítette bizalmát a kormányzati intézmények iránt.¹⁹

Ráadásul sokan az egyik legdrágább demokráciának tartják Nigériát, és a kormányzati intézmények kormányról kormányra történő kiadásnövekedése szerintük valójában gátolja a gazdasági fejlődést is²⁰ – aminek köszönhetően nem csökken a szegénység és egyre kritikusabbá válik a politikai helyzet.

¹³ Az ICT-technológiák bevezetéséről és az Állandó Szavazói Kártyáról lásd: IWUOHA, Victor Chidubem: *ICT and Elections in Nigeria: Rural Dynamics of Biometric Voting Technology Adoption Africa Spectrum* 2018/3. 98–100.

¹⁴ VERJEE, Aly – KWAJA, Chris – ONUBOGU, Oge: *Nigeria's 2019 Elections: Change, Continuity, and the Risks to Peace* USIP Special Report 2018/429. 7.

¹⁵ A folyamat segítéséhez az INEC segítő kiadványokat és leírásokat is kiadott. <https://www.inecnigeria.org/voter-education/how-to-vote/>

¹⁶ OGOLOMA, Fineface: *The Theory of Separation of Powers in Nigeria: An Assessment* African Research Review 2012/3. 131–132.; KALU, Uwadineke C.: *Separation of Powers in Nigeria: An Anatomy of Power Convergences and Divergences* Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence 2018/1. 116–126.

¹⁷ ODO (2. lj.) 6.

¹⁸ KALU (16. lj.) 123.

¹⁹ ODO (2. lj.) 5.; OJAKOROTU, Victor – ALLEN, Fidelis: *From „Authoritarian Rule” to „Democracy” in Nigeria: Citizens' Welfare a Myth or Reality* Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences 2009/2. 179.

²⁰ EJUVBEKPOKO, Stephen: *Cost of Governance on Economic Development in Nigeria* Global Journal of Management and Business Research 2012/13. 18–24.; ONYISI, Tony O. – EME, Okechukwu (2013): *The Presidency and Cost Of Governance In Nigeria: A Case of Jonathan's Administration* Arabian Journal of Business and Management Review 2013/2. 1–24.; OKEKE, Remi Chukwudi: *Democracy And Sustainable National Development In Nigeria: Reimagining The Nexus* European Scientific Journal 2014/1. 229–248.

3. A politikai helyzet

A 2015-ös elnökválasztás fordulatot jelentett a nigériai belpolitikában, de az addig kormányzó Népi Demokratikus Párttal (People's Democratic Party, PDP) szemben már a választásokat megelőzően is több kritika felmerült: a gazdasági problémák és a mindent behálózó korrupció kérdésköre mellett a vallási megosztottság figyelmen kívül hagyása is napirendre került. A gazdaság kapcsán még a párt legkomolyabb támogatói is megjegyezték, hogy a növekvő olajárak mellett képtelenek voltak az állami bevételeket növelni és a politikai elit elsősorban saját megdagodásán munkálkodott.²¹

A választásokig domináns, a demokratikus fordulat óta egyeduralkodó párt vereségében vélhetően az is szerepet játszott, hogy még saját íratlan szabályait is felrúgta 2011-ben: a párton belüli (és az ország jelentős pártjai között is elfogadott, de le nem írt) *gentlemen's agreement* ugyanis az volt, hogy a hatalom kétciklusonként felváltva oszlik meg a többnyire muszlim észak és a többnyire keresztény dél között.²² Ez a megállapodás 2010-ben került veszélybe, mikor az első ciklusát töltő, északi Umaru Yar'Adua hosszan tartó betegeskedést követően elhunyt és pozícióját helyettese, Jonathan Goodluck vette át. Már a 2011-es választások során is indulatokat keltett Goodluck indulása az elnöki tisztségért, tekintve, hogy „észak” csupán egy terminust kapott, de a déli származású elnök újbóli indulása még komolyabb indulatokat szabadított el. Nem véletlen, hogy a négy ellenzéki párt koalíciójából létrejött Előrehaladók Kongresszusa²³ (All Progressives Congress, APC) végül legyőzte a PDP-t, annak a muszlim Mohamed Buharinak a vezetésével, aki egykori tábornokként 1983 és 1985 között katonai diktatúrát épített ki az országban.²⁴

Buhari négyéves elnöklése alatt a fennálló nehézségeket, mint a gazdasági problémák, a korrupció és a terrorcselekmények, bár megválasztása során nagy hangsúlyt fektetett ezen kihívások megoldásának fontosságára²⁵, nem tudta megszüntetni. Hiába az óriási népesség, a kontinenselső gazdaság, a mutatók nem javultak, s bár a terrorcselekmények elkövetésével vádolt Boko Haram aktivitása visszaesett, a merényleteket sem sikerült teljesen visszaszorítani és a korrupció terén elért eredményeit sem ismerte el mindenki.

Talán diktatórikus múltjából fakadóan, de több esetben is vádolták autokratikus hatalomgyakorlással, ráadásul ciklusának első felében gazdasági visszaesséssel kellett szembenéznie, melyet az olajárcsökkenés tovább nehezített. Ahogyan azt a róla írt profilban a BBC megjegyezte, voltak pozitív eredményei is elnökségé-

²¹ IJERE, Thomas Chukwuma: *Democracy and Development in Nigeria: An Appraisal of the Peoples Democratic Party (PDP) Sixteen Years* International Journal of Research in Humanities and Social Studies 2015/9. 1–7.

²² SIOULLON, Max: *The Gentleman's Agreement That Could Break Apart Nigeria*. Foreign Policy, June 1, 2017.

²³ TARRÓSY István: *Nigéria választ – Újra-é Goodluck Jonathan?* Afrika Tanulmányok 2014/4. 6.

²⁴ VÖRÖS (1. lj.) 15.

²⁵ TARRÓSY (23. lj.) 6.

nek, megnövekedett a mezőgazdaságba és az infrastruktúrafejlesztésekbe történő befektetések száma, növelni tudta a déli államok olajkitermelését és a ciklusa végére, ha kismértékben ugyan, és többnyire az olaj árának köszönhetően is, de kivette a gazdaságot a recesszióból.²⁶

4. A választás

A választást 2019. február 16-ra írták ki, de az utolsó pillanatban történt halasztást követően egy héttel később, február 23-án (és bizonyos körzetekben február 24-én) tartották meg. Ahogy az INEC vezetője, Mahmood Yakubu fogalmazott: „A választások meghirdetett menetrend szerinti folytatása tovább már nem lehetséges”, elsősorban logisztikai problémákat hangsúlyozva.²⁷ A bejelentést követően a felek illetve az országban ténykedő választási megfigyelők higgadtságra szólították fel a lakosságot, előbbieket kritizálva a választási bizottság munkáját, és az utolsó pillanatban történt halasztást, mely egyértelműen befolyással bírt a választói részvételre is. Az INEC nyilatkozatában nem tért ki egyértelműen a késés okaira, illetve arra a tényre, hogy többévi felkészülést követően egy hét mennyiben fogja befolyásolni a készülségi állapotot, de érdemes megjegyezni, hogy a választást megelőző hetekben az ország több régiójából is jelentettek választási irodákat ért támadásokat, több esetben fel is gyűjtötték azokat, elpusztítva a választásokhoz elengedhetetlen infrastruktúrát (például a kártyaolvasókat) is.²⁸

2019. február 23-án végül sor került a választásokra, de a választási megfigyelők előzetes jelentései szerint, melyekre a továbbiakban még kitérünk, ezen a napon sem sikerült mindenhol időben megkezdeni a voksolást, de voltak térségek ahol nem is került sor a szavazóhelyiségek megnyitására.

Az elnökválasztáson végül 73 regisztrált jelölt indult, de előzetesen is tudni lehetett, hogy az elnöki posztot betöltő, az előző választásokat megnyerő Mohamed Buhari és legnagyobb ellenzéke, a hosszú ideig egyeduralkodó PDP által indított jelölt, Atiku Abubakar között fog eldőlni a verseny. Egyik jelölt sem volt ismeretlen a nigériai állampolgárok számára, Abubakar 1999 és 2007 között töltött be alelnöki pozíciót, és ekkor szerezte hírnevét is, megakadályozta ugyanis azt az alkotmánymódosítást, amelyet az akkori elnök Olusegun Obasanjo kezdeményezett, hogy egy harmadik ciklusra is elnök maradjon. Az incidens elnök és alelnöke között akkor éles töréshez vezetett párton belül, Abubakar 2007-ben egy különálló formációban indult az elnökségért, de 2019-ben ez a múlt segíthette is a PDP-hez visszatérő politikust: északi származásúként, aki ráadásul már fellépett egy déli túlhatalmi törekvései ellen, reménykedhetett a sikerben. A korábban saját belső szabályait felrúgó párt tehát látványosan egy északi származású személyt

²⁶ www.bbc.com/news/world-africa-12890807

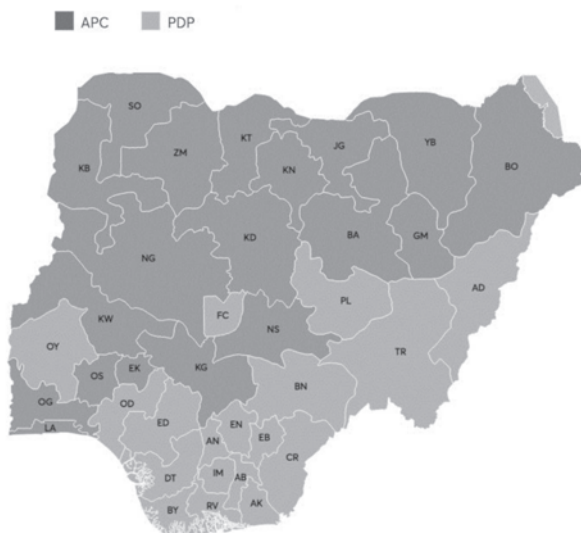
²⁷ www.bbc.com/news/world-africa-47263122

²⁸ www.bbc.com/news/world-africa-47263122

indított az északi Buhari ellen. Mindkét jelölt társadalmi beágyazottságát gyengítette ugyanakkor az a tény, hogy elmúltak 70 évesek, egy olyan országban, ahol az állampolgárok 62 százaléka 24 év alatti.

A várthoz képest is alacsonyabb volt a részvétel a szavazás napján, a szavazásra jogosult 84 004 084 állampolgár 34 százaléka vett részt az elnökválasztáson (és ebből kifolyólag a parlamenti választáson) és a 28 614 190 szavazatból 1 289 607 érvénytelen is volt.²⁹ Az alacsony részvétel mellett ugyanakkor Mohamed Buhari megismételte győzelmét, a leadott voksok 56 százalékával. Az APC jelölte 33 államban (19-ben győzelemmel) és a fővárosi körzetben is megszerezte a szavazatok legalább negyedét, mindenben megfelelve a választási követelményeknek. Mindössze 3 államban, Riversben (23,47), Enuguban (12,93) és Anambrában kapott 25 százalék alatt, ez utóbbi állam esetében ugyanakkor, némileg elképesztő módon csak a szavazatok 5,5 százalékát megszerezve. Abujában, a fővárosi körzetben a szavazatok 35,91 százalékát szerezte meg, az ott győzedelmeskedő Atiku Abubakar mögött, aki további 17 államban szerezte meg az első helyet, de a szavazatok mindössze 41 százalékával, 4 millióval kevesebb kapott szavazattal az elnökválasztás második helyezettje lett. Az alacsony részvételt tovább árnyalja, hogy a 21 milliós Lagosban mindössze 1 millióan szavaztak.

1. ábra. Az elnökválasztás eredménye az egyes államokban

Forrás: nigeriaelections.stearsng.com

²⁹ A hivatalos eredmények két forrásból származnak: az INEC hivatalosan kiadott tájékoztatójából, illetve a Stears nigériai választási adatbázisából. INEC hivatalos elnökválasztási eredmények: www.inecnigeria.org/wp-content/uploads/2019/03/2019-GE-PRESIDENTIAL-ELECTION-RESULTS.pdf. Stears adatbázis: nigeriaelections.stearsng.com/president/2019

A parlamenti választások is az APC győzelmét hozták, az alsóházban, a Képviselők Házában 210 helyet szereztek a PDP 113 képviselőjével szemben, a Szenátusban pedig 64, illetve 39 helyet szerzett a két nagy párt.

5. Reakciók

A választások napján Muhamed Buhari arra a kérdésre, hogy gratulálna-e ellenfelének, annak esetleges győzelme esetén, magabiztosan azt felelte: „Magamnak fogok gratulálni”³⁰. Az eredmények kihirdetését követően annyit mondott, hogy a felálló „új adminisztráció még nagyobb intenzitással fog küzdeni a biztonságért, a gazdaság átalakításáért és a korrupció ellen”³¹, folytatva a kampánya során hangoztatott érveket, az alapokat letették, ettől kezdve még nagyobb sikerek várhatók. Az ellenzék jelöltje ugyanakkor nem ismerte el az eredményeket, csalásnak tartva a választásokat és jogi lépéseket helyezett kilátásba, azt állítva, soha nem látta még a nigériai demokráciát ennyire elcsalva.³²

Atiku Abubakar a választási megfigyelők által is jelzett visszaessékok mellett vélhetően arra is utalt, hogy az elnök számára nem kedvező államokban (mint például Rivers állam) az erőszak mértéke és a bejelentett visszaessékok száma is magasabb volt, hozzátéve ugyanakkor, hogy a Boko Haramhoz köthető támadások viszont a Buhari által nyert északi államokban zajlottak. A PDP jelöltje mindenestre a Bírósághoz fordult.

6. Visszaélések és problémák

Az országban tevékenykedő megfigyelők is megszólaltak a választásokat követően és viszonylag negatív képet festettek az eseményekről – apróbb előrelépéseket is megemlítve.

Az INEC a választásokat követően maga jelentette be, hogy a 120 ezer szavazóállomás 68 százaléka délelőtt 10 órára (a szavazás elméletileg 8 órára volt meghirdetve) rendben megnyitott – nem téve említést arról, a többi 32 százalék esetében az állampolgárok mikor kezdheték meg a szavazást. 8500 szavazóállomás egyáltalán nem nyitott ki, volt ahol vasárnap fejeződött be a választás.³³ A voksolás során többen számoltak be arról, hogy a nagy pártok igyekeztek szavazatokat vásárolni, a választás titkossága sok helyen nem volt garantált, a befolyásolás általánosnak volt mondható és magas volt az erőszakos cselekmények száma is: legalább 39 ember vesztette életét választáshoz köthető erőszakban a Situation Room

³⁰ www.bbc.com/news/world-africa-47348900

³¹ edition.cnn.com/2019/02/26/africa/buhari-wins-nigeria-election-intl/index.html

³² www.theguardian.com/world/2019/feb/27/nigerian-opposition-leader-atiku-abubakar-rejects-muhammadu-buhari-election

³³ www.bbc.com/news/world-africa-47348900

szerint, melyek többsége az olajban gazdag déli államokban történt³⁴ – vélhetően erre utalt Abubakar is. Az északi államokban a Boko Haram és a hozzá köthető szervezetek hajtottak végre erőszakos támadásokat, megzavarva a választásokat. Az International Republican Institute/National Democratic Institute amerikai megfigyelői ugyanakkor megjegyezték, hogy a sajnálatos haláleseményeket egy tágabb kontextusba kell helyezni: ezekben a térségekben az erőszakos, halálos cselekmények mindennaposak, nem koncentrálnak a választás napjára.³⁵ A helyzet némiképpen javult az International Crisis Group és a Human Rights Watch adatai szerint is: 2015-ben 100, 2011-ben pedig a beszámolók szerint mintegy 800 ember vesztette életét a választásokhoz köthetően.³⁶

A különböző jelentések ugyanakkor mind egyetértenek abban, hogy a korábban is jellemző³⁷ választási visszaélések, mint a szavazatvásárlás, vesztegetés, erő alkalmazása és a szavazatok elcsalása³⁸ továbbra is jelen voltak a rendszerben.

7. Konklúzió és javaslatok

Colin Flint és Peter J. Taylor a 20. század második felében és különösen a bipoláris világ felbomlását követően kialakult demokráciák, demokratikus átmenetek kapcsán voltak kritikusak, megjegyezve, hogy sok szegényebb, fejlődő országban a választások nem tekinthetők demokráciának³⁹, ugyanis a politikai és alkotmányos rendszerben nem valósulnak meg a fékek és ellensúlyokhoz hasonló korlátok, ellehetetlenítve a politikus(ok) túlhatalmi elképzeléseit. Collier, hasonlóan vélekedve azt állította, „a nagy politikai változások a felszínen talán a demokrácia elterjedésének tűnhettek, de valójában a választások elterjedéséről beszélhettünk. Ha nem volt a nyertes hatalmának korlátja, a választások élet-halál harccá váltak”⁴⁰. Ez a választások erőszakosságára is utal, Collier szerint azt bizonyítva, hogy az erőszak a fejlődő (az ő megfogalmazásában szegény) államokban annak a jele, hogy a politikusok a politikai rendszerben kevésbé vagy nem elszámoltathatók, a demokratikus intézmények rosszul működnek.⁴¹ Nigéria esetében az ala-

³⁴ edition.cnn.com/2019/02/25/africa/nigeria-election-unrest-intl/index.html

³⁵ edition.cnn.com/2019/02/25/africa/nigeria-election-unrest-intl/index.html

³⁶ edition.cnn.com/2019/02/26/africa/buhari-wins-nigeria-election-intl/index.html

³⁷ DAVID, Nachana'a Alahira – MANU, Yusuf Abdullahi – MUSA, Auwalu: *Elections, Electoral Reforms and Abuse of the Electoral Act in Nigeria: An Analysis of the 2015 Electoral Process* IOSR Journal Of Humanities And Social Science 2015/4. 47–48.

³⁸ SULE, Babayo – MOHAMMED SANI, Mohammed Azizuddin – MAT, Bakri: *Corruption And Electoral Process In Nigeria: Examining The 2015 General Election* Journal Of Techno Social 2018/1. 23–24.; OLADIPO, Temidayo David: *The Crisis of Democracy in Nigeria: An Examination of Two Determining Factors* Journal of Psychology and Behavioral Science 2016/2. 119.

³⁹ FLINT, Colin – TAYLOR, Peter J.: *Political Geography. World-economy, Nation-state, Locality*. New York: Routledge 2011. 201.

⁴⁰ COLLIER, Paul: *Wars, Guns and Votes: Democracy in Dangerous Places*. London: Bodley Head 2009. 15.

⁴¹ COLLIER (40. lj.) 20–21.

csony részvétel, az említett visszasságok, a szavazásokat övező erőszak (természetesen elfogadva azt a tényt, hogy az erőszak egyes államokban sajnos mindennapos, nem csak a választásokhoz köthető esemény) és a katonai-rendőri beavatkozások mind a demokráciadeficitet mutatják, egyúttal a politikai elit felelősségét firtatják. A nigériai választások tehát ennek tükrében alátámasztják Flint és Taylor, valamint Collier állításait, azok megrendezése tehát nem egyenlő demokráciával a kontinens legnépesebb államában. A helyzet leírásához talán a mímelt demokrácia kifejezés illik a legjobban, amelyben a választások megtartásra kerülnek ugyan, de ott messze nem a népakarat érvényesül, tekintve, hogy számos párt, jelölt és szervezet hátránnyal indul. Részt sem vehetnek a választáson, adott esetben a választás napján lehetetlenítik el a bizonyos pártokra leadott szavazatokat – esetleg olyan helyzetet teremtenek a választásokon, ahol a szavazók élete is veszélyben lehet, csökkentve ezáltal a választási hajlandóságot. Carbone és Cassani ugyanakkor megjegyzi, hogy Buhari 2015-ös hatalomra jutása igenis azt bizonyítja, hogy a választás képes volt a változtatásra és egy hosszú ideje hatalomban lévő pártot sikerült letaszítani a trónról.⁴²

Mindenesetre a politikai (és ebből kifolyólag a gazdasági) változások eléréséhez a választások reformjára, biztosítására lenne szükség, enélkül a stabilitás nélkül ugyanis nem képzelhető el hosszú távú pozitív eredmény. Miközben a választási rendszer sem tökéletes egy ennyire fragmentált, törzsi, vallási, nyelvi és földrajzi értelemben is sokszínű államban, a legfontosabb lépés a politikai biztonság és bizalom megteremtése lenne – a stabilitás valóban szükséges megtartása mellett. A választói bizalom megerősítése csak akkor érhető el, ha

- a választások megfelelő információáramlás mellett;
- az előre meghirdetett napon;
- a legnagyobb biztonságban;
- a rendfenntartó erők bármiféle, de leginkább bármelyik jelölt irányába történő beavatkozása nélkül kerülnek megtartásra.

A választási hajlandóság az 1999-es demokratikus fordulat óta folyamatosan csökken, az idej választásokon elérve az eddigi legalacsonyabb szintet, egyértelmű tehát, hogy a részvétel növelése és ezáltal a nagyobb legitimitáció csak a választási intézményekbe vetett bizalommal biztosítható. Ha a választó nem érzi magát biztonságban, vagy nem érzi garantáltnak szavazatának leadását, nem fog az urnához járulni. Nem lehet ugyanakkor azt mondani, hogy ne történt volna előrelépés, az erőszakos cselekmények száma továbbra is elfogadhatatlan mértékű, de csökkenő számot mutatott, a korábbi választásokhoz képest kevesebb választókörzetben maradt el a szavazás, és az átláthatóság kapcsán is látható volt a fejlődés.

A legvégén érdemes még kitérni a már megemlített választási rendszerre is, mely egy ennyire sokszínű államban, például a parlamenti választásokon használt egyszerű többségi rendszerrel kizárja a kisebbségeket, marginális érdekeket,

⁴² CARBONE, Giovanni – CASSANI, Andrea: *Nigeria and Democratic Progress by Elections in Africa* Africa Spectrum 2016/3. 40–44.

további tömegeket fordítva el a választáson való részvételtől, felvetve egy arányosabb, de ezen belül is egy vegyes rendszer bevezetésének szükségességét. Az arányosabb rendszer segítené a marginálisabb érdekek megjelenítését, szintén növelné a bizalmat, hiszen az állampolgár látná, hogy nem csak a nagy pártokra leadott szavazata számít, egyúttal a politikai elitet is nyitottabbá tenné a társadalom irányából érkező jelzésekre. Fontos ugyanakkor, hogy az arányosabb rendszernek is létezzenek korlátai, melyek a parlamenti stabilitást képesek megtartani, melyen keresztül elengedhetetlen módon az ország stabilitása is segíthető, ezáltal egy vegyes, akár a Magyarországon a rendszerváltást követően bevezetett kompenzációs választási rendszer is képes lehetne elérni a célokat. Az elnökválasztás kétfordulós rendszere egy széles körben használt és elfogadott választási módszer, különösen az államfők megválasztása kapcsán, itt ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy instabil államokban, különösen olyan országokban, ahol az elnöki rivalizálás élet-halál harc, egy esetleges második forduló erőszakos cselekedetekbe, eseményekbe torkollhat, hiszen nyilvánvalóvá válik a jelöltek számára, valaki vesztesként fog kikerülni a párharcból – mindennél fontosabbá téve a politikai stabilitás és átláthatóság elérését.

Legvégül, a politikai és választási rendszer kapcsán a legfontosabb lépései a nigériai politikai elitnek, melyet szükséges lenne megtennie a helyzet kezelése érdekében:

- a bizalom megteremtése, megerősítése a fentebb említett pontok mentén, segítve a választói aktivitást és véleménynyilvánítást;
- a választási bizottság, az INEC további erősítése és függetlenítése, hogy rendelkezzenek a választásokhoz szükséges anyagi eszközökkel és infrastruktúrával, képesek legyenek a választások befolyásolás nélküli lebonyolítására;
- a civil közösségek erősítése, melyeken keresztül a választási visszaélések is nagyobb figyelmet kaphatnak, a visszaélések bejelentése nélkül ugyanis vajmi kevés esély van a javulásra;
- átlátható és betartható alkotmányos és választási szabályok, melyeket a Bíróság ellenőrizhet, továbbá, ahogy Sule et al. fogalmaz, valódi és elrettentő büntetések kiszabása⁴³, mindezek azért is fontosak, mert a politikusok jelenlegi helyzetükben nem érzik elrettentőnek a szabályokat és törvényeket, kikerülik azokat, tovább erodálva a demokratikus intézményrendszerbe vetett hitet;
- arányosabb választási rendszer a stabilitás némely elemeinek megtartása mellett (vegyes rendszer).

⁴³ SULE, Babayo – MOHAMMED SANI, Mohammed Azizuddin – MAT, Bakri (38. lj) 30.

Felhasznált irodalom

BENKES Mihály: *Helyzetkép Fekete-Afrikáról. Politikai afrikanisztikai tanulmányok.* Budapest: ELTE BTK 2006.

CARBONE, Giovanni – CASSANI, Andrea: *Nigeria and Democratic Progress by Elections in Africa* Africa Spectrum 2016/3. 33–59.

COLLIER, Paul: *Wars, Guns and Votes: Democracy in Dangerous Places.* London: Bodley Head 2009.

DAVID, Nachana'a Alahira – MANU, Yusuf Abdullahi – MUSA, Auwalu: *Electi- ons, Electoral Reforms and Abuse of the Electoral Act in Nigeria: An Analysis of the 2015 Electoral Process* IOSR Journal Of Humanities And Social Science 2015/4. 47–51.

EJUVBEKPOKPO, Stephen: *Cost of Governance on Economic Development in Nigeria* Global Journal of Management and Business Research 2012/13. 18–24.

FLINT, Colin – TAYLOR, Peter J.: *Political Geography. World-economy, Nation-state, Locality.* New York: Routledge 2011.

IJERE, Thomas Chukwuma: *Democracy and Development in Nigeria: An Apprai- sal of the Peoples Democratic Party (PDP) Sixteen Years* International Journal of Re- search in Humanities and Social Studies 2015/9. 1–7.

INEC Nigeria. A Bizottság weboldala. Elérés: <http://www.inecnigeria.org/>

IWUOHA, Victor Chidubem: *ICT and Elections in Nigeria: Rural Dynamics of Bio- metric Voting Technology Adoption* Africa Spectrum 2018/3. 89–113.

KALU, Uwadineke C.: *Separation of Powers in Nigeria: An Anatomy of Power Con- vergences and Divergences* Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence 2018/1. 116–126.

MBAH, Peter O. – NWANGWU, Chikodiri – UGWU, Sam C.: *Contentious elections, political exclusion, and challenges of national integration in Nigeria* Cogent Social Scien- ces 2019/5. 1–21.

ODO, Linus Ugwu: *Democracy and Good Governance in Nigeria: Challenges and Prospects* Global Journal of Human-Social Science 2015/3. 2–8.

OGOLOMA, Fineface: *The Theory of Separation of Powers in Nigeria: An Assessment* African Research Review 2012/3. 127–134.

OJAKOROTU, Victor – ALLEN, Fidelis: *From „Authoritarian Rule” to „Democracy” in Nigeria: Citizens’ Welfare a Myth or Reality* Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences 2009/2. 152–192.

OKEKE, Remi Chukwudi: *Democracy And Sustainable National Development In Nigeria: Reimagining The Nexus* European Scientific Journal 2014/1. 229–248.

OLADIPO, Temidayo David: *The Crisis of Democracy in Nigeria: An Examination of Two Determining Factors* Journal of Psychology and Behavioral Science 2016/2. 115–121.

ONYISI, Tony O. – EME, Okechukwu (2013): *The Presidency and Cost Of Gover- nance In Nigeria: A Case of Jonathan’s Administration* Arabian Journal of Business and Management Review 2013/2. 1–24.

SIUILLON, Max: *The Gentleman's Agreement That Could Break Apart Nigeria*. Foreign Policy, June 1, 2017. Elérés: <https://foreignpolicy.com/2017/06/01/the-gentlemans-agreement-that-could-break-apart-nigeria-buhari-health-rumors/>

SULE, Babayo – MOHAMMED SANI, Mohammed Azizuddin – MAT, Bakri: *Corruption And Electoral Process In Nigeria: Examining The 2015 General Election* Journal Of Techno Social 2018/1. 23–33.

TARRÓSY István: *Nigéria választ – Újrázik-e Goodluck Jonathan?* Afrika Tanulmányok 2014/4. 5–12.

VERJEE, Aly – KWAJA, Chris – ONUBOGU, Oge: *Nigeria's 2019 Elections: Change, Continuity, and the Risks to Peace* USIP Special Report 2018/429. 1–20.

VÖRÖS Zoltán: *A nigériai választási struktúra* Afrika Tanulmányok 2014/4. 13–18.

Kulcsszavak: Nigéria, Afrika, Buhari, parlamenti választások, választási rendszer

DR. VÖRÖS ZOLTÁN
egyetemi adjunktus
Pécsi Tudományegyetem,
Politikatudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Tanszék
voros.zoltan@pte.hu